

Práce vyžaduje vzdělávání

Vzdělávání, nezbytná součást profesního života, se již dnes netýká pouze dětí, pubescentů a adolescentů, ale ve stále větší míře i dospělých. Už neplatí, že si člověk vystačí se znalostmi a dovednostmi, které si osvojil na počátku pracovní kariéry. Lidský produktivní věk se prodlužuje, pracovní postupy se průběžně mění, nároky zaměstnavatelů na znalosti a dovednosti pracovní síly se zvyšují.

Informace o tom, jak je vzdělávání dospělých důležité, jsou všude kolem nás. Stále častěji slyšíme, že základním předpokladem prosperující společnosti je vzdělání jedinců, z nichž je společnost utvářena. Ekonomové, politici i analytické studie nás ujišťují, že bez vzdělané pracovní síly není možné rozvíjet konkurenceschopnost ekonomiky. V médiích čteme opakovaná varování, že bez důrazu na vzdělávání bude česká ekonomika odsouzena k roli montovny. K objektivnímu posouzení situace je však potřeba mít k dispozici odpovídající statistické údaje. Jak je tomu ale se spolehlivými, oficiálními, mezinárodně srovnatelnými statistickými údaji o tom, jak se dospělé osoby vzdělávají?

Šetření o vzdělávání dospělých jsou ve svých počátcích. Potřeba detailního zmapování vzdělávacích aktivit dospělých osob přiměla členské státy EU k zavedení šetření AES (Adult Education Survey). V letech 2007–2008 probíhalo v jednotlivých zemích EU pilotní šetření AES pod metodickým vedením Eurostatu. V rámci pilotního šetření AES se testovala metodologie a způsob kladení otázek. Zkušenosti z pilotního šetření posloužily při vytváření dotazníku a metodologie prvního pravidelného šetření AES, které bude v jednotlivých zemích EU probíhat v letech 2011–2012.

Šetření AES se bude realizovat na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 452/2008 o vypracovávání a rozvoji statistik

o vzdělávání a celoživotním učení. Podrobné a závazné vymezení zjišťovaných proměnných obsahuje nařízení Komise (EU) č. 823/2010. Zmíněná nařízení zakládají povinnost členských států realizovat šetření AES každých pět let. Referenčním obdobím, za které bude docházet ke sběru údajů, je dvanáct měsíců před obdobím sběru dat.

Jak budeme získávat data

V ČR se bude sběr dat realizovat ve druhém pololetí roku 2011 na výběrovém souboru 9 500 domácností. Domácnosti budou do výběrového souboru vybrány na základě dvoustupňového náhodného výběru. Nejprve budou způsobem, který zajišťuje reprezentativnost v rámci ČR, vybrány jednotlivé sčítací obvody. Ve vybraných sčítacích

obvodech budou vybrány bytové jednotky, které budou následně navštíveny speciálně proškoleným tazatelem, zaměstnancem ČSÚ. Tazatelé se budou ptát všech osob v domácnosti ve věku 18–69 let. Předpokládaná průměrná délka rozhovoru v jedné domácnosti je 45 minut, v konkrétních případech bude délka rozhovoru záviset na počtu členů domácnosti a na četnosti jejich vzdělávacích aktivit. Účast v šetření je pro domácnosti dobrovolná.

V šetření AES se bude zjišťovat především účast jedinců v jednotlivých typech vzdělávání. Šetření se zaměřuje na účast ve formálním vzdělávání, velký prostor je věnován neformálním vzdělávacím aktivitám, zjišťovat se budou také údaje o neformálním učení. Formální vzdělávání je řádné školské vzdělávání, které vede ke zvýšení

nejvyššího dosaženého vzdělání (např. SŠ s maturitou, VŠ nebo VOŠ), neformálním vzděláváním se rozumí různé kurzy, semináře, školení či soukromé lekce zajišťované profesionály v oblasti vzdělávání. Neformální učení je záměrné, samostatné vzdělávání jednotlivců. U jednotlivých vzdělávacích aktivit se získají podrobnější informace o tom, kdo vzdělávací aktivity organizoval, financoval, čeho se vzdělávací aktivity týkaly, jaké měli účastníci důvody k účasti, jak byli spokojeni či jaké překážky jim ve vzdělávání bránily. Údaje o vzdělávání budou doplněny informacemi o jazykové vybavenosti či o kulturních aktivitách respondentů.

Výsledky šetření

Šetření AES napomůže detailně zmapovat situaci ve vzdělávání dospělých v ČR. Mezinárodní srovnání umožní posoudit situaci v ČR v širším kontextu. Položí se základ spolehlivým časovým řadám ukazujícím vývoj situace ve vzdělávání dospělých. Organizace a instituce zabývající se celoživotním učením získají ke své práci oficiální a reprezentativní statistické údaje, o které se bude moci opřít i široká veřejnost a případná veřejná debata.

Petr Nosál
oddělení statistiky vzdělávání,
zdravotnictví, kultury
a sociálního zabezpečení